

ΜΑΘΗΜΑ 23

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΣΤΑ ΟΥΔΕΤΕΡΑ

I. ΟΥΔΕΤΕΡΑ ΣΕ [τ]:

{ Θυμόμαστε: Οι καταλήξεις μέσα στις αγκύλες ([...]) αναφέρονται σε φωνές (φθόγγους) και όχι σε γράμματα.

Π.χ. Στον πρώτο κανόνα το [-τίρι] αναφέρεται στις φωνές [τ], [ι], [ε], [ι].

ΓΕΝΙΚΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

ΔΕΝ υπάρχει ουδέτερο ουσιαστικό να τελειώνει σε “η”.

Όλα τα ουδέτερα που τελειώνουν σε [ι] γράφονται με « ι » (ιώτα).

Π.χ. παιδί, αρνί, χέρι, χάδι, τραγούδι, καλοκαίρι, κλπ.

Εξαιρούνται: βράδυ, δάκρυ, δόρυ, δίχτυ, στάχυ, οξύ.

1. Γράφονται με -τήρι...

...όλα τα παροξύτονα ουδέτερα που τελειώνουν σε [-τίρι].

Π.χ. ποτήρι, ποτιστήρι, ζεσκονιστήρι, ζυπνητήρι, κλαδευτήρι, μοναστήρι, κλπ.

Εξαιρούνται όσα έχουν ως β' συνθετικό την λέξη “τυρί” : κεφαλοτύρι, γαλοτύρι, ψωμοτύρι, κλπ.

2. Γράφονται με -ίδι...

... τα περισσότερα παροξύτονα ουδέτερα που τελειώνουν σε [-ίδι].

Π.χ. βαρίδι, ταξίδι, φίδι, παιχνίδι, στολίδι, κλπ.

Εξαιρούνται: στρείδι, μύδι, καρύδι, φρύδι, κρεμμύδι, Παλαμήδι.

3. Γράφονται με -ίνι και με -ίμι...

...όλα τα παροξύτονα ουδέτερα που τελειώνουν σε [-ίνι] ή σε [-ίμι].

Π.χ. δελφίνι, νεκταρίνι, καναρίνι, καμαρίνι, πατίνι, κλπ.

αγρίμι, καλντερίμι, ψοφίμι, κλπ.

Εξαιρείται το “προζύμι” (επειδή βγαίνει από την “ζύμη”, και παλιά λεγόταν “η προζύμη”).

4. Γράφονται με -όνι...

...τα περισσότερα παροξύτονα ουδέτερα που τελειώνουν σε [-όνι].

Π.χ. αηδόني, λεμόνι, καθρόνι, τιμόνι, εγγόνι, τρυγόνι, κλπ.

Εξαιρούνται: αλώνι, κυδώνι, κλπ.

5. Γράφονται με -όι...

...όλα τα παροξύτονα ουδέτερα που τελειώνουν σε [-όι].

Π.χ. κομπολόι, μοιρολόι, κουβεντολόι, συγγενολόι, ρολόι, κλπ.

II. ΟΥΔΕΤΕΡΑ ΣΕ [ο]:

ΓΕΝΙΚΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

ΔΕΝ υπάρχει ουδέτερο ουσιαστικό να τελειώνει σε "ω".

Όλα τα ουδέτερα που τελειώνουν σε [ο] γράφονται με "ο" (όμικρον).

Π.χ. βουνό, μπιμπερό, πεύκο, πιάτο, έλατο, όνειρο, κλπ.

Εξαιρούνται ξένες λέξεις που γράφονται ακόμη από αρκετούς με τον παλαιό τρόπο: Ρενώ, Πεζώ (μάρκες αυτοκινήτων), μαγιώ, κλπ.

1. Γράφονται με -είο...

...όλα τα παροξύτονα ουδέτερα που τελειώνουν σε [-ίο] και δηλώνουν τόπο, καθώς και αυτά που παράγονται από ρήματα σε "-εύω".

Π.χ. γραφείο, σχολείο, ιατρείο, ραφείο, ταμείο, ζαχαροπλαστείο, βραβείο (<βραβεύω), κλπ.

2. Γράφονται με -ητό...

...τα οξύτονα ουδέτερα που τελειώνουν σε [-ιτό].

Π.χ. κνημητό, ποδοβολητό, βογγητό, βουητό, κλπ.

3. Γράφονται με -ριό...

...τα οξύτονα ουδέτερα που τελειώνουν σε [-ριό].

Π.χ. καμπαναριό, συμπεθεριό, σκουπιδαριό, κλπ.

4. Γράφονται με -τήριο...

...τα προπαροξύτονα ουδέτερα που τελειώνουν σε [-τίριο].

Π.χ. δικαστήριο, γυμναστήριο, εισιτήριο, κρατητήριο, απολυτήριο, δοκιμαστήριο, κλπ.

Εξαιρείται: μαρτύριο.

5. Γράφονται με -ιμο...

...τα προπαροξύτονα ουδέτερα που τελειώνουν σε [-ιμο].

Π.χ. ντύσιμο, λούσιμο, σβήσιμο, τρέξιμο, πλέξιμο, κόψιμο, γράψιμο, σκύψιμο, ψήσιμο, κλπ.

III. ΟΥΔΕΤΕΡΑ ΣΕ [-μμα]:

Γράφονται με -μμα...

...όσα ουδέτερα παράγονται από ρήματα που έχουν χαρακτήρα "π, β, φ, πτ".
(Θυμηθείτε για τον "χαρακτήρα" στην Γραμμ. Νο 8).

Π.χ. ράμμα (<ράβω), σκάμμα (<σκάβω), γράμμα (<γράφω), βάμμα (<βάφω), βλέμμα (<βλέπω), κόμμα (<κόβω), κάλυμμα (<καλύπτω), κλπ.

IV. ΟΥΔΕΤΕΡΑ ΣΕ [-ωμα]:

Γράφονται με -ωμα...

...τα προπαροξύτονα ουδέτερα που παράγονται από ρήματα σε "-ώνω".

Π.χ. άπλωμα (<απλώνω), μπάλωμα (<μπαλώνω), τέντωμα (<τεντώνω), κλπ.

ΜΑΘΗΜΑ 23

ΟΝΟΜΑ:

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΣΤΑ ΟΥΔΕΤΕΡΑ

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Συμπληρώστε με το σωστό [ι]: ι, υ, ει, οι. (Βάλτε τόνους όπου χρειάζεται.)

θραν__ο	δωμάτ__ο	ψυγ__ο	πῆ__ο
φορτ__ο	καφεν__ο	ταμ__ο	φαρμακ__ο
πτυχ__ο	ισόγ__ο	ωδ__ο	γραφ__ο
κρ__ο	Ζάπη__ο	ιατρ__ο	νοσοκομ__ο

2. Σχηματίστε ουδέτερα σε -μα ή -μμα:

ράβω	→	στρώνω	→
τάζω	→	δένω	→
κλαίω	→	καλύπτω	→
γράφω	→	κόβω	→

3. Συμπληρώστε τα κενά με ι ή υ. (Βάλτε τόνους όπου χρειάζεται.)

χέρ__	αρν__	βράδ__	στάχ__
τραγούδ__	οξ__	δίχτ__	δάκρ__

4. Συμπληρώστε τα κενά με ο ή ω. (Βάλτε τόνους όπου χρειάζεται.)

τριζ__νι	παγ__νι	αῆ__νι	κορδ__νι
κυδ__νι	καν__νι	βαγ__νι	μπαῆκ__νι

5. Συμπληρώστε τα κενά με ι, υ, ει: (Βάλτε τόνους όπου χρειάζεται.)

φ__δι	στοῆ__δι	αντικῆ__δι	μ__δι
Παῆαμ__δι	φρ__δι	καρ__δι	στρ__δι
ταξ__δι	κατσαβ__δι	κρεμμ__δι	παιχν__δι